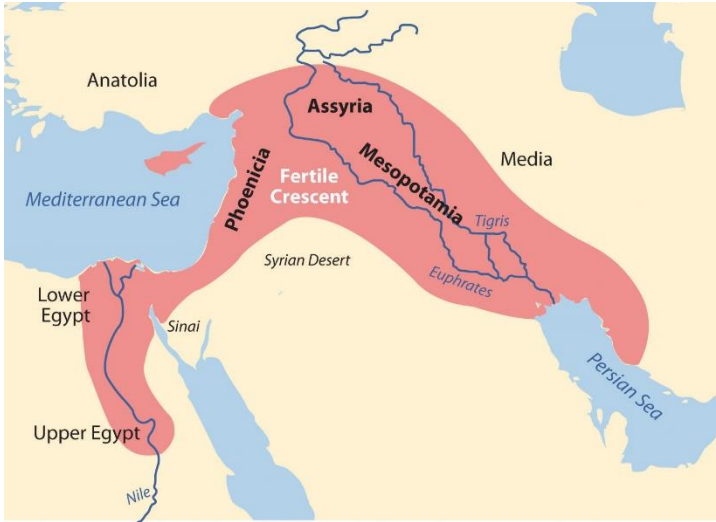

TARIM: ANADOLU'NUN GÜNEYİNDE BAŞLADI

Tarım; insanların yaşamını sürdürebilmesi için gereken bitkisel ve hayvansal ürünlerin yetiştirilip uygun koşullarda tüketiciye ulaştırılmasını kapsayan işlemlerdir. Taş Devri'nde insanlar; henüz besi hayvanlarını ehlileştirmeyi, tahıl, sebze ve meyve yetiştirmeyi bilmiyordu. İlk insanlar; yabani tahıl ve meyveleri toplayarak ve yabani hayvanları avlayarak beslenirdi. Bu nedenle Taş Devri insanlarına avcı-toplayıcı denilmektedir. Avcı-toplayıcı toplumların yabani buğday ve yabani arpayı 20 bin yıl önce toplayıp yedikleri biliniyor. Buzul Çağı sona erince, mağaralarda yaşayan insanlar nehirlerin aktığı vadilere indi. Mağaralarda küçük gruplar halinde yaşayan insanlar, nehir kıyılarında başkalarıyla birlikte yaşamaya başlayınca birbirlerinden yeni teknikler öğrendiler. Bilgi paylaştıkça arttığı için bu toplumlar hızla gelişti ama sayıları artınca yabani besin kaynakları yetersiz kaldı. Bu sorun, Güneydoğu Anadolu, Suriye ve Mezopotamya'da da yaşanınca, bazı hayvanlar evcilleştirilip yabani tahılları da ıslah edilerek tarım yapılmaya başlandı. Mezopotamya'da; domuz, keçi ve koyunların evcilleştirilip yetiştirilmeye başlanması 11-12 bin yıl önceye uzanır. Yaban öküzünün evcilleştirilip sığır yetiştirilmesi, ilk kez 9000 yıl önce Anadolu'da ve 2 bin yıl sonra da Pakistan'da gerçekleşti. Avrupa'ya evcil sığırların, 7500 yıl önce Anadolu'dan gittiği biliniyor. Hayvanların evcilleştirilmesi sayesinde, insanlar ilk kez düzenli olarak proteinle beslenmeye başladı. Ancak hayvanlardan bulaşan bazı hastalıklar, insan toplulukları arasında salgın hastalıkların çıkmasına neden oldu.

Bereketli Hilal: Tarım, bilim ve teknolojinin geliştirildiği yer

Bereketli Hilal

Hatay'dan başlayıp Akdeniz kıyısı boyunca Mısır'a uzanan bölge ile güneydoğu illerimizden başlayıp Dicle ve Fırat kıyıları boyunca Basra Körfezi'ne uzanan hilal şeklindeki bölgeye Bereketli Hilal deniliyor. Anadolu'nun güney ve güneydoğusundaki kentlerimizden; Hatay, Antep, Urfa, Diyarbakır, Maraş ve

Mardin dünyada tarımın ilk başladığı yerlerin başında gelen Bereketli Hilal içinde yer alır. Bu bölge, hayvancılığın ve tahıl ıslahının başladığı en eski yerleşim alanlarından biridir. Yabani buğdayın ıslah edildiği ilk yerleşim alanının, Urfa ve çevresindeki bölge olduğu kabul ediliyor. Tarım; Asya ve Amerika kıtalarında Bereketli Hilal'den bağımsız olarak gelişti. Anadolu'da, yabani buğday türleri olan emer (gernik buğdayı) ve eincorn (küçük kızıl buğday) 20 bin yıl önce toplanıp yeniliyordu. Son yıllarda yapılan çalışmalar, eincorn yabani buğdayının 11 bin yıl önce Urfa civarında ıslah edilip yetiştirildiğini gösterdi. Aynı dönemlerde, Suriye'nin Abu Hureyra bölgesinde de buğday yetiştirilmeye başlandığı belirlendi. Bilim adamları; Anadolu ve Suriye'nin bazı bölgelerinde, emer ve eincorn yabani buğday türlerinin halen doğada bulunduğunu açıkladılar. Bu gözlemler ve diğer bilimsel veriler; Urfa ve Abu Hureyra'nın buğday üretimine başlayan en eski yerleşimler olduğunu gösterdi. Nohut ve arpa, 10 bin yıl önce Anadolu'da ıslah edilip yetiştirilmeye başlandı. Tarımın gelişmesinin ardından Bereketli Hilal bölgesinde; Sümer, Babil ve Mısır medeniyetleri, bilim ve teknolojinin de ilk kez geliştirildiği ülkeler oldu. Rakamlar, alfabe, astronomi, matematik, kimya, tıp ve eczacılık buralarda geliştirilip dünyaya yayıldı.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü